

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ ТА ФОРМИ ЇХ СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ

1. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні
2. Світовий банк
3. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції
4. Європейський банк реконструкції та розвитку
5. Банк міжнародних розрахунків

- ◉ *Міжнародні та регіональні валютно-кредитні організації* – це установи, які створені на базі багатосторонніх угод між державами.

Міжнародний валютний фонд було створено з метою регулювання валютних відносин між країнами-членами.

- МВФ відіграє подвійну роль: з одного боку, стежити за виконанням своїми членами визначених правил поведінки в галузі валютно-фінансових відносин, а з іншого — надавати ресурси для фінансування дефіцитів платіжних балансів тим країнам, які цього потребують.

- При наданні кредитів МВФ ставить перед країнами-боржниками деякі політичні та економічні умови, які втілюються у програмах перебудови економіки.
- Цей порядок називається принципом обумовленості.

КОЖНА КРАЇНА-УЧАСНИЦЯ, ВСТУПАЮЧИ У ФОНД, РОБИТЬ ВІДПОВІДНИЙ ВНЕСОК, ЯКИЙ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ВСТАНОВЛЕНОЮ КВОТОЮ.

- Розмір квоти, що переглядається з періодичністю у п'ять років, розраховується на основі оцінки економічного потенціалу окремих країн у світовому господарстві.
- Відносно до розміру квот визначається «вага» голосу кожної країни в керівництві Фондом та обсяг її можливих запозичень.
- Квота України на кінець 1992 р. становила 0,7%. Відповідно до цієї квоти вступний внесок для України було визначено у розмірі 911 млн дол. США.

- Фінансові ресурси МВФ спрямовуються для надання допомоги країнам-членам, які намагаються подолати проблеми платіжного балансу, а також для сприяння у пом'якшенні наслідків реалізації стабілізаційних програм.
- МВФ надає фінансування як зі своїх загальних ресурсів, так і в межах механізмів пільгового фінансування, управління якими здійснюється окремо.

ВІДНОСИНИ МВФ З КРАЇНАМИ КОЛИШНЬОГО СРСР, У ТОМУ ЧИСЛІ З УКРАЇНОЮ, БУДУЮТЬСЯ ВІДПОВІДНО ДО ТРЬОХ ТИПІВ ПРОГРАМ.

1. **Первісна програма** – програма системної трансформації економіки (Systemic Transformation Facility – STF), реалізація якої дає змогу країні і Фонду співпрацювати.
2. Наступний крок – це досить стандартна програма, яка має назву «стенд-бай» (Stand-by). Це програма короткострокового фінансування; як правило, вона триває від 12 до 13 місяців і спрямована на здійснення першочергових заходів, необхідних для досягнення макроекономічної стабілізації.
3. Після реалізації цієї програми країна може укласти з МВФ угоду про **програму розширеного фінансування** (Extended Fund Facility – EFF). Вона розрахована на три роки і спрямована на закріплення досягнень початкової стабілізації за програмою «стенд-бай».

РОЗПОРЯДНИКОМ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ, НАДАНИХ МВФ, Є НБУ.

- Отримання цих ресурсів обумовлено виконанням українською стороною погоджених з МВФ критеріїв ефективності, таких як рівень чистих міжнародних резервів НБУ, монетарні показники та дефіцит консолідованого бюджету тощо.

СВІТОВИЙ БАНК ЯВЛЯЄ СОБОЮ
ГРУПУ СПОРІДНЕНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ТОМУ ДОСИТЬ ЧАСТО ГОВОРЯТЬ ПРО
ГРУПУ СВІТОВОГО БАНКУ.

До неї входять:

- ⦿ Міжнародний банк реконструкції та розвитку (саме його інколи називають скорочено Світовим банком),
- ⦿ Міжнародна асоціація розвитку,
- ⦿ Міжнародна фінансова корпорація,
- ⦿ Багатостороння агенція гарантування інвестицій,
- ⦿ Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів.

ОФІЦІЙНІ ЦІЛІ ЧЛЕНІВ ГРУПИ СВІТОВОГО БАНКУ

— зменшення бідності і підвищення життєвих стандартів країн-членів шляхом сприяння економічному розвитку останніх і залучення ресурсів з розвинутих країн до країн, що розвиваються.

Основна різниця між Світовим банком і МВФ полягає в тому, що МВФ більше концентрує свою увагу на питаннях короткострокової фінансової стабільності в країнах, тоді як Світовий банк зосереджується переважно на середньо- та довгострокових (за терміном реалізації) проектах структурних та галузевих перетворень в економіках країн.

МІЖНАРОДНИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ
ТА РОЗВИТКУ (МБРР) НА ПОЧАТКУ
СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУВ ПРИЗНАЧЕНИЙ
СТИМУЛЮВАТИ ПРИВАТНІ ІНВЕСТИЦІЇ
У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ
ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

- МБРР надає довгострокові позички країнам-членам та гарантує кредити, які надані цим країнам приватними банками та іншими кредиторами. Право брати участь у діяльності банку мають тільки члени МВФ. Право голосу в органах МБРР визначається розміром внеску до його капіталу.

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ ЗОСЕРЕДЖЕНА НА ДВОХ СФЕРАХ – МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ.

- Активніше МБРР діє в інституційній сфері: надає допомогу в здійсненні приватизації, зміні форм власності, упровадженні антимонопольних заходів та ін. Позики надаються на 15–20 років, включаючи п'ятирічний термін відстрочення платежів.

- ◎ Міжнародна асоціація розвитку (МАР) була створена як філія МБРР у 1960 р. з метою зберегти вплив розвинутих західних держав на країни, що розвиваються. МАР надає безпроцентні кредити на строк до 50 років

- ◎ Міжнародна фінансова корпорація (МФК) була організована у 1959 р. за ініціативою США з метою заохочування розвитку приватних підприємств у країнах, що розвиваються. МФК надає кредити високорентабельним приватним підприємствам без гарантії уряду на строк від п'яти до 15 років за умови, що частину акцій компанії-позичальники продають МФК.

- ◉ Багатостороння агенція гарантування інвестицій (БАГІ) здійснює страхування капіталовкладень від політичного ризику на випадок експропріації, війни, зриву контрактів.

- ◎ Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів (МЦУІК) засновано в 1966 р. для сприяння припливу міжнародних інвестицій шляхом створення умов для припинення й урегулювання спорів між урядами та іноземними інвесторами.

РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІ ІНСТИТУЦІЇ МАЮТЬ СХОЖІ ЦІЛІ – ЦЕ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ, ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ІНТЕГРАЦІЇ У РЕГІОНІ.

- ◎ Поява цих інституцій пов'язана із прискоренням у 60-ті роки розпаду світової колоніальної системи, з поширенням регіонального співробітництва та економічної інтеграції країн, що розвиваються.

До найвідоміших регіональних міжнародних кредитно-фінансових установ відносять:

- Міжамериканський банк розвитку (МаБР),
- Африканський банк розвитку (АфБР),
- Азіатський банк розвитку (АзБР).

МІЖАМЕРИКАНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ (МАБР)

- Був заснований у 1960 р. як інвестиційна інституція для фінансування країн Латинської Америки.
- Членами його є 27 країн американського регіону та 17 нерегіональних країн-членів.
- Більшість голосів у МаБР належить США та іншим західним країнам.
- Штаб-квартира банку міститься у Вашингтоні.
- Найвищим органом є рада керуючих, в яку кожна країна направляє свого представника.

- Найбільший обсяг кредитів банк надав країнам «великої трійки» — Аргентині, Бразилії та Мексиці.
- Кредити, що надає МаБР, поділяються на звичайні та пільгові. Звичайні кредити надають для фінансування рентабельних проектів, тому їх умови більш жорсткі, ніж у пільгових позик. Строк погашення звичайних позик — від 7 до 20 років.

АФРИКАНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ (АФБР)

- Почав операції 1 липня 1966 р.,
- Угоду про його заснування було підписано міністрами фінансів 23 незалежних африканських країн-співзасновників ще у 1963 р.
- Членами АфБР є 50 незалежних африканських держав і 25 нерегіональних членів. Ресурси АфБР складаються із внесків країн-членів та позичених коштів.
- Кредити надаються за бажанням боржників у вільно конвертованій або в національній валюті. Вони використовуються на оплату інвалютної вартості проекту та звичайно покривають від 40 до 80% його загальної вартості.

АЗІАТСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ (АЗБР)

- розпочав свої операції з 1968 р. після ратифікації Угоди про створення АзБР 15 країнами-співзасновницями.
- членами є країни азіатсько-тихоокеанського регіону, а також США, Канада та 13 західноєвропейських країн. У 1986 р. до членів АзБР вступила КНР.
- АзБР так само, як і інші банки розвитку, кредитує лише частину проекту, а в іншій частині надає гарантії за позиками з інших джерел або залучає кредиторів шляхом укладання угоди про співфінансування.
- Більшу частку позик (понад 60%) банк надає на розвиток інфраструктури. Найбільший обсяг кредитів АзБР надав п'яти країнам: Індонезії, Південній Кореї, Філіппінам, Пакистану, Таїланду.

Існують також інші регіональні й субрегіональні банки та фонди розвитку. Найвідоміші з них:

- Центрально-американський банк економічної інтеграції, Гондурас.
- Карибський Банк Розвитку, Барбадос.
- Андська Корпорація розвитку, Венесуела.
- Ісламський Банк Розвитку, Саудівська Аравія
- Фонд ОПЕК з Міжнародного співробітництва, Австрія.
- Арабський Банк Економічного Розвитку Африки, Судан.
- Арабський Фонд Економічного та соціального розвитку, Кувейт та ін.

*ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК
РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ
(ЄБРР) Є РЕГІОНАЛЬНИМ
МІЖНАРОДНИМ БАНКОМ, ЩО
РОЗПОЧАВ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ У
1991 Р.*

- ⦿ Банк було створено зі спеціальною метою — сприяти переходу до відкритої економіки, орієнтованої на ринок, та розвитку приватної підприємницької діяльності у країнах Центральної і Східної Європи та країнах—колишніх республіках СРСР.

- Банк розташований у Лондоні, має статус міжнародної фінансової установи, до складу якої входять 60 членів: 58 держав, включаючи всі європейські країни, країни інших регіонів світу (США, Мексика, Австралія, Єгипет, Японія та ін.), Європейський союз (ЄС) і Європейський інвестиційний банк (ЄІБ).

- Статутний капітал банку становить 20 млрд євро. Кожна країна-член представлена у Раді керуючих та Раді директорів Банку. В Україні ЄБРР має дипломатичний статус і статус привілейованого кредитора
- Головною особливістю ЄБРР, що відрізняє його від інших банків розвитку, є підтримка ним приватної підприємницької ініціативи. У цьому положенні виявляється сутність діяльності ЄБРР, яка проголошує, що не менше 60% загального обсягу фінансування Банку повинно спрямовуватися до приватного сектора.

УСІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЄБРР ПОКЛАДЕНІ НА РАДУ КЕРУЮЧИХ НА ЧОЛІ З ГОЛОВОЮ І ДВОМА ЗАСТУПНИКАМИ.

- ⦿ Вона складається з міністрів фінансів або керуючих центральними банками країн-учасниць і представників від ЄС і ЄІБ. Рада керуючих делегує ряд своїх повноважень Раді директорів, яка відповідає за поточну діяльність Банку.

- До Ради директорів входять Президент, три віце-президенти і 23 директори. Кожен віце-президент координує діяльність тієї чи іншої територіальної групи.
- Збори акціонерів проводяться щорічно у квітні-травні по чергово у Лондоні (у непарні роки) та в одній із країн—членів банку (у парні роки). Сьомі щорічні збори (1998 р.) відбулися у Києві.

ФУНКЦІЯМИ ЄБРР, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ПРІОРИТЕТИ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ, Є:

- сприяння переходу до ринкової економіки та оцінка впливу своїх проектів на процес переходу країн на ринкові умови господарювання;
- підтримка приватної підприємницької ініціативи;
- заохочення спільного фінансування проектів та залучення прямих іноземних інвестицій у приватний та державний сектори;
- мобілізація внутрішнього та зовнішнього капіталу;
- допомога в діяльності інших інституцій.

ЄБРР ЗДІЙСНЮЄ ЯК ПРЯМЕ, ТАК І ОПОСЕРЕДКОВАНЕ ФІНАНСУВАННЯ.

- **Пряме** – це фінансування безпосередньо Банком, фінансуються великі за обсягом інвестиції або інфраструктурні проекти як приватні, так і за участі місцевої або центральної влади.
- **Опосередковане** фінансування відбувається через фінансових посередників (місцеві банки або інвестиційні фонди).

ДО ІНСТРУМЕНТІВ ПРЯМОГО ФІНАНСУВАННЯ ЄБРР НАЛЕЖАТЬ:

- 1. Кредити.** Надаються на конкретні потреби з урахуванням кредито- і платоспроможності позичальника.
- 2. Інвестиції в акціонерний капітал.** Банк купує субконтрольні пакети акцій, а також гарантує розміщення випуску акцій.
- 3. Гарантії ЄБРР** допомагають позичальникам в отриманні доступу до фінансування і розподілу ризиків відповідно до побажань ЄБРР і його партнерів з фінансування.

ОПОСЕРЕДКОВАНЕ ФІНАНСУВАННЯ
ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДЛЯ НАДАННЯ
НЕЗНАЧНИХ ЗА ОБСЯГОМ КРЕДИТІВ.
ІНСТРУМЕНТАМИ ЙОГО Є:

- 1. Кредитні лінії ЄБРР середньо- і довгострокового характеру фінансовим посередникам, якими є місцеві банки, для задоволення внутрішнього попиту на кредити на умовах ЄБРР.**
- 2. Інвестиції в приватні акціонерні капітали здійснюються банком шляхом підписки на звичайні і привілейовані акції**
- 3. Програми розвитку банків.**
- 4. Співфінансування.**